

Öğrenme Güçlüğü Yaşayan Öğrenciler ve Okul

Uzman Psikolojik Danışman
Ömer CİMEM

NEDİR BU ÖÖG?

- Konuşma, dil, okuma-yazma, imla veya aritmetik alanlarından birinde veya birden fazlasının gelişiminde gerilik, gecikme veya bozukluk olmasıdır (Kirk, 1963).

DSM-V' e göre Özgül Öğrenme Bozukluğu

En az 6 aydır devam eden belirtilerin en az birinin varlığı ve okul ve öğrenme güçlüğü

- ▶ 1. Sözcük okumanın yanlış ya da yavaş ve çok çaba gerektiriyor olması
- ▶ 2. Okunanın anlamını anlama güçlüğü
- ▶ 3. Harf harf söyleme/yazma güçlükleri (harf ekleme-çıkarma)
- ▶ 4. Yazılı anlatım güçlükleri (satıra sığmama, kelimeler arası boşluk bırakmama, noktalama hatası vb.)
- ▶ 5. Sayı algısı, sayı gerçekleri ve hesaplama güçlükleri
- ▶ 6. Matematiksel kavramları anlamada güçlük

Okuma Bozukluğu -Disleksisi

- ▶ Sözcük okuma doğruluğu
- ▶ Okuma hızı ve akıcılığı
- ▶ Okuduğunu anlama

b u ya ziy i

Ok um akt a zo r

l an abi lir si n . fa k a t

an cak b u se ki lde B E ni anla

ma n ko Lay laş ir.

Yazılı Anlatım Bozukluğu

Disgrafi

- ▶ Harf harf söyleme doğruluğu
- ▶ Harf harf yazma doğruluğu
- ▶ Dilbilgisi ve noktalama doğruluğu
- ▶ Yazılı anlatımın açıklığı ya da düzeni

Sayısal bozukluk- Diskalkuli

- ▶ Sayı algısı
- ▶ Aritmetik gerçeklerin ezberlenmesi
- ▶ Doğru ve akıcı hesaplama
- ▶ Doğru sayısal akıl yürütme

$4+2=6 \dots \dots \dots$

$8+5 = \dots \dots \dots$

$$\begin{array}{r} 2 \\ 1 \\ \hline + 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3 \\ 2 \\ \hline + 7 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ 2 \\ \hline + 8 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 19 \\ 12 \\ \hline + 211 \\ \hline \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 2 \\ 2 \\ \hline \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 4 \\ 4 \\ \hline \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 8 \\ 5 \\ \hline \times \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 15 \\ 4 \\ \hline \times \end{array}$$

Okul açıldı.

Ali at d> bak.

Oya okula kos.

Ali bak.

Bak ne güzel.

Başar Akşin

Ali bak.

Başar bak.

Okul açıldı.

Okul ne güzel.

Oya ne güzel.

Ali ne güzel.

Öğrenme Güçlüğü'nün Yeni Bir Grup Olarak Adlandırılmasının Sebepleri

Çok sayıda öğrencinin okullarda eğitim hizmetinden yararlanamadığının farkına varılması,
Öğrenci özelliklerine göre eğitim hizmetlerinin sağlanmasının önemli olduğunun algılanması etkili olmuştur.

Öğrenme güçlüğü;

- ▶ normal ya da normalin üzerinde zekâya sahip (IQ > 85),
- ▶ birincil olarak psişik (ruhsal) bir hastalığı olmayan,
- ▶ belirgin bir beyin patolojisi olmayan,
- ▶ duyuusal özürlü olmayan,
- ▶ dinleme, konuşma, okuma, yazma akıl yürütme ile matematik becerilerinin kazanılması ve kullanılmasında önemli güçlükleri olan,
- ▶ kendini idare etme, sosyal algılama ve etkileşim sorunları yaşayan,
- ▶ standart eğitime rağmen yaşına ve zekâsına uygun başarı gösteremeyen bireylerde görülen nörolojik kökenli gelişimsel bir bozukluktur (Hammill, 1990)

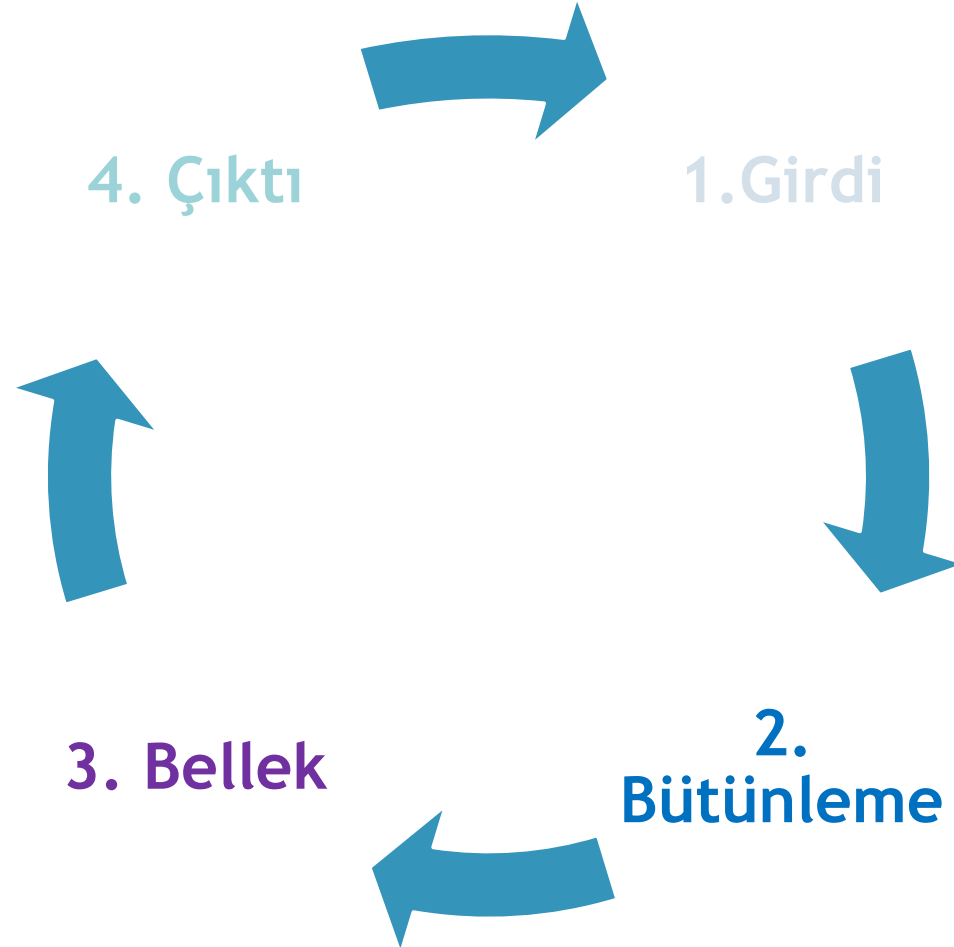
Epidemiyoloji ve Etyoloji

- ▶ %8
- ▶ Erkeklerde 3-10 kat fazla
- ▶ Genetik, beslenme, beyin hasarı, uyaran eksikliği, ihmal,

NÖROLOJİK

- ▶ Input: bilgi girişi, görsel işitsel (f-v, b-m) algılama sorunları (döndürmeler)
- ▶ Entegrasyon: işleme, birleştirme, sıraya koyma, soyutlama,
- ▶ Bellek: depolama, KŞİH,
- ▶ Output: çıktı, çıkarken bilgiyi çağırma, ifade etme,

Bilgi İşleme Modeli

Bilgi İşleme Modeli

1.Girdi Sorunları: Uyarıların beyindeki birincil alıcı duyu alanlarınca alınması sürecidir. Bu aşamada bilgiler işlenmemiş, anlamlandırılmamış uyarılardan oluşur. Görsel algı sorunları olduğu zaman şekillerdeki küçük farklılıkları ayırt etmede sorun yaşanır. Görülen harf ya da şekillerin algılanmasında güçlük olur.

Örneğin “e, a”, “E, 3, M, W”, “b, d, p, ”, “g, ğ”, “s, ş”, “i, ı”, “u, v ”, “6, 9, g”, “c, ç”, “s, z, 2” birbiri ile karışabilir.

2. Bütünleme sorunları: Beyinde ne kaydedildiğini anlamak için en azından üç basamağa ihtiyaç vardır:

- Bütünleme aşamasında alınan uyarı önce düzgün bir sıraya yerleştirilmeli,
- yorumlanmalı
- daha önceden edinilen bilgilerle organize edilmelidir.

Böylece alınan uyarımlar anlamlı bilgilere dönüşür. Bütünleme sorunları sıraya koyma, soyutlamada ya da organize etmede sorun yaşama şeklinde görülebilir.

Belirli bir diziyi sırayla öğrendiklerinde için bir parçasını tek başına bilemezler. Örneğin yılın aylarını sırayla sayabilir ama “mayıstan sonra hangi ay gelir” sorusunu kolaylıkla yanıtlamayabilirler. Önce sonra, dün, yarın gibi kavramları karıştırabilirler. Soyutlama sorunu olan çocuklar spesifik kelime ve kavramlardan genelleme yapamazlar, sözel ifadeye ve kelime oyunlarına dayalı bazı şakaları, esprileri ya da deyimleri anlamakta güçlük çekebilirler.

3. Bellek Sorunları:

Uyaranlar alınıp, anlamlı bilgiler olarak bütünleğinde daha sonra hatırlanıp tekrar kullanılmak üzere depolanmalıdır.

Bu sürecin kısa ve uzun süreli olmak üzere iki formu vardır. Öğrenme bozukluğu olan çocuklarda **kısa süreli bellek sorunu daha sık gözlenir.**

Normal çocukların üç beş tekrarla öğrenebildiklerini bu çocuklar daha fazla tekrarla öğrenebilirler. Kısa süreli bellek sorunu işitsel, görsel ya da her iki alanda birden olabilir.

Öğrenme güçlüğü olan çocuklarda uzun süreli bellekte belirgin bir sorun yoktur, geçmiş olayları rahatlıkla hatırlayabilirler.

4. Çıktı Sorunları: Öğrenilen bilgiler, kelimeler aracılığıyla (konuşma), ince kas faaliyetleriyle (yazma çizme) ya da diğer motor aktivitelerle (diğer davranışlar) ifade edilir. Özgül öğrenme güçlüğü olan çocuklarda bu aşamalarda **dil ve motor beceri sorunları** olabilir.

İletişim alanında kullanılan iki dil formundan söz edilmektedir:

- Kendiliğinden (spontan) konuşma
- koşula uygun konuşma

ÖÖG'nda kendiliğinden konuşmada sorun yaşanmazken koşula uygun konuşmada ise kişiye soru sorulduğunda ya da belirli bir konuda konuşması istendiğinde düşüncelerini toparlayıp ifade etmekte zorlanabilir.

(Horoz- Neden Sonuç) Yakın uzak

Motor beceri sorunları kaba ya da ince motor becerilerde olabilir.

ÖÖG olan çocuklar sakar olabilirler, yüzme, bisiklete binme, ip atlama, topa vurma ve tırmanma gibi etkinliklerde yaşıtlarına oranla daha beceriksizdirler. İnce motor beceri sorunları ise okul öncesi dönemde çatal kaşık kullanma, düğme açma, ilikleme, makas kullanma, resim yapma gibi işlevlerde zorlama ile kendini gösterir.

Öğrenme Güçlüğü Belirtileri

- ▶ Fonetik bilgi eksikliği
- ▶ Sesleri algılama, ayırma
- ▶ Kuralları aklında tutma
- ▶ Ses dizilimi, kelime dizilimi, aklında tutamama (KSİH)
- ▶ Konteksi anlayamama
- ▶ Ana fikri, konuyu belirleyememe
- ▶ Kavram formasyonu
- ▶ Sıralı ilişki kurması, beklendik ilişki kurması (hava)
- ▶ Sezgisel düşünme, kelimeyi tanıma, mantıklı bir tahminde bulunma, (resim, şekil, sembol, kelime-yarım tam)

Tanı Koyma Süreci -TR

- ▶ Bir öğrenciye standartlaştırılmış zeka testi uygulanır ve çocuğun normal sınırlar içinde olduğu anlaşılır. Ancak dördüncü sınıfa devam eden çocuk başarı testinde bazı derslerde ikinci sınıf birinci dönem düzeyindedir. Böylece, dördüncü sınıf düzeyinde bulunan bu çocuğun öğrenme güçlüğü gösterdiği belirlenmiş olur.
- ▶ Bir başka öğrenciye standartlaştırılmış zeka testlerinin uygulanması sonucunda, çocuğun zeka bölümünün normal sınırlar içinde olduğu, ancak söze dayalı testlerde çocuğun puanının, yapmaya dayalı testlerde aldığı puana kıyasla çok düşük olduğu belirlenir. Böyle bir durumda fark büyük olursa, o çocukta öğrenme güçlüğünden şüphe edilir. Disiplin alanlarında bulunduğu sınıfın iki yıl gerisinde ise öğrenme güçlüğü tanısı konur.

ÖÖG Bataryası

Lateralleşme

Sayı Dizileri

Gessel

Okuma

Matematik

Yazı

Sıralama

Saat Çizimi

3 Yaş

3,5 Yaş
(+6 ay)

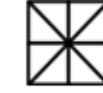
4 Yaş
(+6 ay)

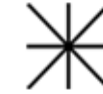
5 Yaş
(+12 ay)

5,5 Yaş
(+6 ay)

6 Yaş
(+6 ay)

7 Yaş
(+12 ay)

7,5 Yaş
(+6 ay)

8 Yaş
(+6 ay)

9 Yaş
(+12 ay)

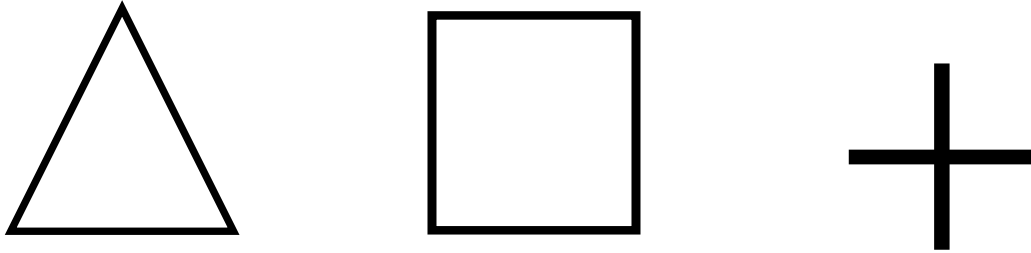

Sondan Başıa Gelmek

- ▶ Biz en son olanı görüp oradan tanılamaya ve müdahale etmeye çalışıyoruz.
- ▶ Tırnak yiyor, okula gitmek istemiyor, okuyamıyor, bunlar sonuç değil mi?
- ▶ Sebepleri ortadan kaldırmak?
- ▶ Bilişsel, akademik, duygusal, davranışsal,

Şekil Sabitliği ve Şeklin Mekandaki Konumu

- ▶ Çocuk şekli tanıyor
- ▶ Kare, daire, üçgen, dikdörtgen
- ▶ Şekil aşaması sembol aşaması
- ▶ Sembol aşamasında şeklin mekandaki konumu etkili oluyor. B,p,d,q

İLKOKULUN İLK 3 YILINDA SIK RASTLANAN ÖZEL ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ BELİRTİLERİ ŞUNLARDIR:

- ▶ Ana okulunu bitirdiğinde ev telefonunu hâlâ ezberleyememiş olabilir. Evini tarif edemez.
- ▶ Çabalmasına rağmen bebek ninnilerini ezberleyip tekrarlayamaz.
- ▶ Öyküleri dinlerken dikkatini toplamakta ve kavramada güçlük çeker.
- ▶ Öykünün ayrıntılarını hatırlamada zorlanır.
- ▶ Birinci sınıfta iken harfleri seslendirmede öğrenmekte ya da sayı ve harfleri yazmakta zorlanır. Buna bağlı olarak duygusal açıdan çok çabuk kırılır, çok çabuk sinirlenir, kâğıtları yırtar, ağlar, okula gitmek istemez aptal ya da akılsız olduğunu söyler.
- ▶ Sınıfta davranış problemi vardır; dikkat çekici, düşüncesiz hareketlerde bulunur.
- ▶ Sınıf ödevlerini bitirmez.
- ▶ Öğretmeninden ya da ana-babasından sürekli yardım ister.

- ▶ Bir gün öğrendiğini ertesini gün unutur. Örneğin sözcükleri hecelemeye çalışır, öğrenmiş gibi gözükür ama testte başarısız olur, unuttuğunu söyler. Aynı Őey okumada da olur; kalın sesli bir harfle örneğin“a” ile başlayan bazı sözcükleri gayet güzel okur, ancak bir sonraki hafta aynı sözcüklerle karşılaştığında, yeniden öğretmeniz, çalıştırmanız gerekir.
- ▶ İkinici sınıfta basit toplamaları yapmakta zorlanır. nc ve dördüncü sınıfta çarpım tablosunu, her gece birlikte tekrar ettiğiniz hlde ezberleyemez.
- ▶ Düşüncelerini kğıda dökmekten kaçınır ya da güçlük eker.
- ▶ Soruları sesli olarak yanıtlar, ancak bunları yazmaya çalıştığında aynı başarıyı gösteremez.
- ▶ Konuşurken kelime dağarcığı yeterli olduğu hlde yazarken çok basit bir dil kullanır. Çünkü uzun sözcükler yazmak daha zor gelir.
- ▶ Okula gitmek istemez.
- ▶ Okul devlerinin çok zor olduğunu söyler.

SÖZEL ALANDAKİ ZORLUKLAR

OKUL ÖNCESİ DÖNEM BELİRTİLERİ

- ✓ Gecikmiş konuşma
- ✓ Telaffuz sorunları
- ✓ Sözcük dağarcığının artışıındaki yavaşlık
- ✓ Konuşma sırasında uygun kelimeyi bulmakta zorluk çekme
- ✓ Karmaşık cümleleri anlamada zorluk

- ✓ Kısa cümlelerle konuşma
- ✓ Hızlı isimlendirme yapamama
- ✓ Uyakları bulmakta zorluk çekme
- ✓ Fonolojik farkındalık becerilerinde gecikme
- ✓ Çok heceli kelimelerde sesleri karıştırma (Havyan)

- ✓ Yönergeleri anlama ve izlemede zorluk
- ✓ Sayılar, alfabe, haftanın günleri, renkler, şekiller vb. kategorileri ve sıralı bilgileri öğrenmede güçlük
- ✓ Sağ/sol, yukarı/ aşağı, önce /sonra ve diğer yöne ilişkin kavramları ve kelimeleri karıştırma

5,6 yaş ile 9 yaş arası

- ✓ Temel okuma becerilerini kazanamama ya da yavaş kazanma
- ✓ Basit kelimeleri karıştırma
- ✓ Olayları hatırlamada zorluk, zayıf hafıza becerileri
- ✓ Planlama ve organizasyon yapmada güçlük
- ✓ Zaman kavramını öğrenmede güçlük

5 -8 sınıflar

- ✓ Heceleme stratejilerini öğrenmede yavaşlık
- ✓ Yalnız okumaktan kaçınmak, kompozisyon yazmaktan kaçınmak
- ✓ Sözlü problemlerde zorluk

Lise öğrencileri ve yetişkinler

- ✓ Hecelemede zayıflığın sürmesi
- ✓ Bilgileri eksik okuma ve /ya da yavaş okuma
- ✓ Özetlemede zorluk
- ✓ Testlerdeki açık uçlu soruları yanıtlamada zorluk
- ✓ Yavaş çalışmak
- ✓ Ana fikir ile ufak detay bilgileri ayırtmada güçlük

MOTOR BECERİLERDEKİ ZORLUKLAR

- ✓ İnce motor becerilerin gelişmesindeki yavaşlık
- ✓ İnce motor becerileri gerektiren oyunları oynamaktan kaçınma
- ✓ Beceriksizlik
- ✓ Dominant elin belirgin olmaması
- ✓ Zayıf koordinasyon
- ✓ Beden şeması ile ilgili zorluk

- ✓ Yap boz yapmaktan hoşlanmama
- ✓ Kötü el yazısı
- ✓ Yazmaya büyük bir güç harcama
- ✓ Uygun olmayan bir tarzda kalemi tutma
- ✓ Soyunma, giyinme, ayakkabı bağlarını bağlama da, iliklemede zorluk ve gecikme
- ✓ Atlama, koşma, tırmanma vb hareketlerde güçlük

BİLİŞSEL ALANLAR VE YÜRÜTÜCÜ İŞLEVLER

- ✓ Dikkatinin kolay dağılması
- ✓ Dinlemiyor gözükme
- ✓ Kısırtılı olma
- ✓ Yönergeleri sırayla izlemede zorluk
- ✓ Planlama ve organizasyon yapmada güçlük
- ✓ Zaman kavramını öğrenmede güçlük
- ✓ Uzay kavramındaki zayıflık; sağ/sol, üst/alt, önce, sonra gibi kavramları karıştırmak
- ✓ Zayıf hafıza becerileri

Sosyal Zorluklar

- ✓ Akranlarıyla ilişkide zorluk, zor arkadaş olma ve arkadaşlığını sürdürmede zorlanma
- ✓ Saldırgan ya da çok pasif olma
- ✓ Hiç hırsının olmaması
- ✓ Yarışmaya dayalı oyunlardan kaçınma

ÖĞRENME GÜÇLÜĞÜ ÇEKEN ÇOCUKLARIN ÖĞRETMENLERİNE ÖNERİLER

- ▶ Çocuğun bireysel özelliklerini, kapasitelerini, sınırlılıklarını bilin.
- ▶ Aileyle diyalog hâlinde olun.
- ▶ Sınıfta öğrenme etkinliklerine katılmalarını sağlayıcı sorumluluklar, görevler verin.
- ▶ Kullandığınız komutların basit, kısa ve net olmasına dikkat edin.
- ▶ Hafızaları zayıf olduğundan öğrendiklerinin bellekte kalıcı olmasını sağlamak amacıyla birden fazla duyuya hitap edin(görsel, işitsel, drama vb.).
- ▶ Güven verici ve teşvik edici olun.
- ▶ Tedirginlik ve güvensizlik öğrenmeyi her durumda ve yerde olumsuz etkiler.
- ▶ Ön sıralara oturtun sık sık jest ve mimiklerle katılımını sağlayın.
- ▶ Aşırı hareketliliği varsa sınıf ortamında farklı düzenlemeler yapın.
- ▶ Başaramayacağı ödevler, sorular ve sorumluluklar vermeyin.

- ▶ Kendisinin başarabileceğine inandırın.
- ▶ Kendisini olumlu değerlendirmesini ve iyi hissetmesini sağlayın.
- ▶ Sosyal aktivitelere katılmasını sağlayın, iş yapma becerisi kazandırın.
- ▶ Gruplama, ayırt etme vb. ödevler verin.
- ▶ Görsel algı becerilerinin gelişimine yönelik etkinlikler yapın.
- ▶ İçinde bulunduğu gelişim döneminin özelliklerini iyi bilin.
- ▶ Olumsuz etiketlemelerden kaçının(yaramaz, tembel, dikkatsiz vb.).
- ▶ Öğrenme gücü gösteren öğrencinizi diğer öğrencilerinizle kıyaslamayın ve onu olduğu gibi kabullenin

Sınıf Öğretmeni ve Destek Odası Öğretmeni İşbirliği

Destek Odası Öğretmeninin Sorumluluk ve Sınırları

- ▶ Akademik becerilerde zorlandığı düşünölen öğrencilerle ek çalışma yapma
- ▶ Sınıf ya da ders öğretmeni ile işbirliğinde olmak
- ▶ Destek odasına alınacak ocuk için belirlenecek hedeflere sınıf/ branş öğretmeni ile birlikte karar vermek

Destek Odasında Eğitimlere Başlamadan Önce

- ▶ Rehberlik Birimi ve Sınıf öğretmeninden çocuk hakkında bilgi alın
- ▶ Bu bilgi sadece çocuğun yaşadığı akademik zorluk ile ilgili olamamalıdır
- ▶ řu anda çocuğun ailevi ya da bireysel özel durumu hakkında bilgi edinmek yapılacak çalışmaların daha yararlı olmasına yardımcı olur

- ▶ Sınıf öğretmenin sınıfta hangi yöntemi kullanarak o konuyu anlattığını sorun. Çünkü çocuğun yaşadığı başarısızlıkların olası nedenlerinden biri bu yöntemden çocuğun faydalanamamasıdır. Bu da sizin sınıf ortamında kullanılan yöntemden farklı bir yöntem denemenizi zorunlu kılar
- ▶ Ne tip hatalar yaptığını öğretmenine özellikle sorun

- ▶ Siz de ne tip hatalar yaptığına bakın. Çünkü hatalar eğitimde nasıl bir yol izleyeceğimizin de göstergesidir
- ▶ Çalışması hedeflenen alanlar için oturum başlamadan önce neler yapacağınızı ,hangi yöntemleri ve hangi malzemeleri kullanacağınızı belirleyin

- Yapacağınız oturumda çocuğun hem başarısızlık yaşadığı alana yönelik bir çalışmayı yapmayı hem de bu alanı destekleyecek oyunlardan bir ya da bir kaçını kullanmayı hedefleyin

Çalışmalar sırasında

- ▶ Çocukla niçin bu oturumu yapmaya gereksinim duyduğunuzu anlatın
- ▶ Belirlediğiniz hedefler doğrultusunda çalışma yapın
- ▶ Çalışma bitiminde muhakkak çocuğun başardığı bir şeyle bitirin
- ▶ Çalıştığınız alanla ilgili tekrar olacak ve öğrenileni pekiştirmeye yarayacak ufak bir ev ödevi verin

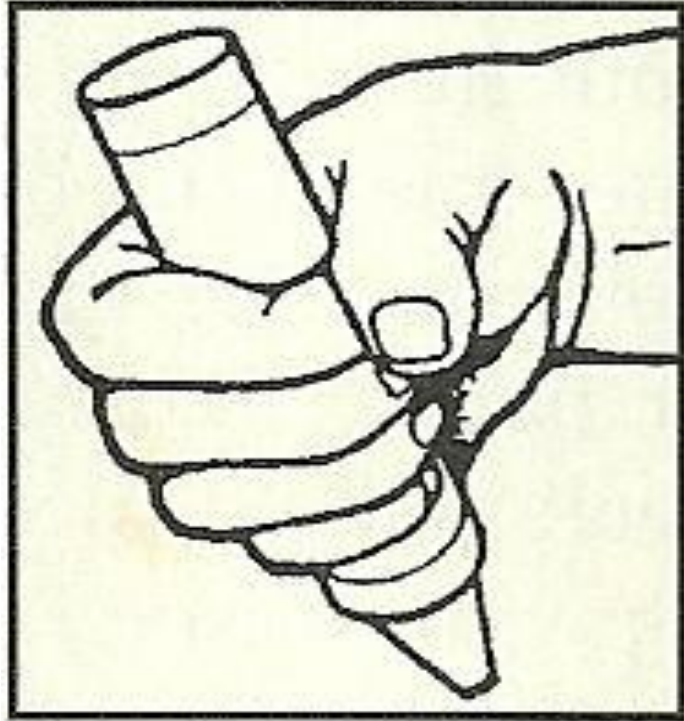
Çalışma sonrası

- ▶ Ne yaptığınızı, ne kadar amacınıza ulaştığınız not edin
- ▶ Eğer istenilen amaca ulaşamadıysanız niçin olduğunu not edin
- ▶ Gelişmelerden sınıf /branş öğretmenini haberdar edin

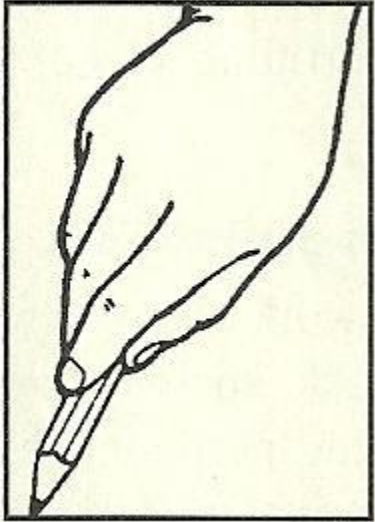
- ▶ Öğrettiklerinizin sınıf ortamında da gözlenip gözlenmediğini araştırın. (Nesnel)
- ▶ Eğer sınıf içinde de bir değişim olmadıysa bunun olası nedenlerini öğretmenle tartışın
- ▶ Başarılı olan çalışmalarını not edin

El Ayasını Yana Döndürerek Tutma (1-1,5 yaş)

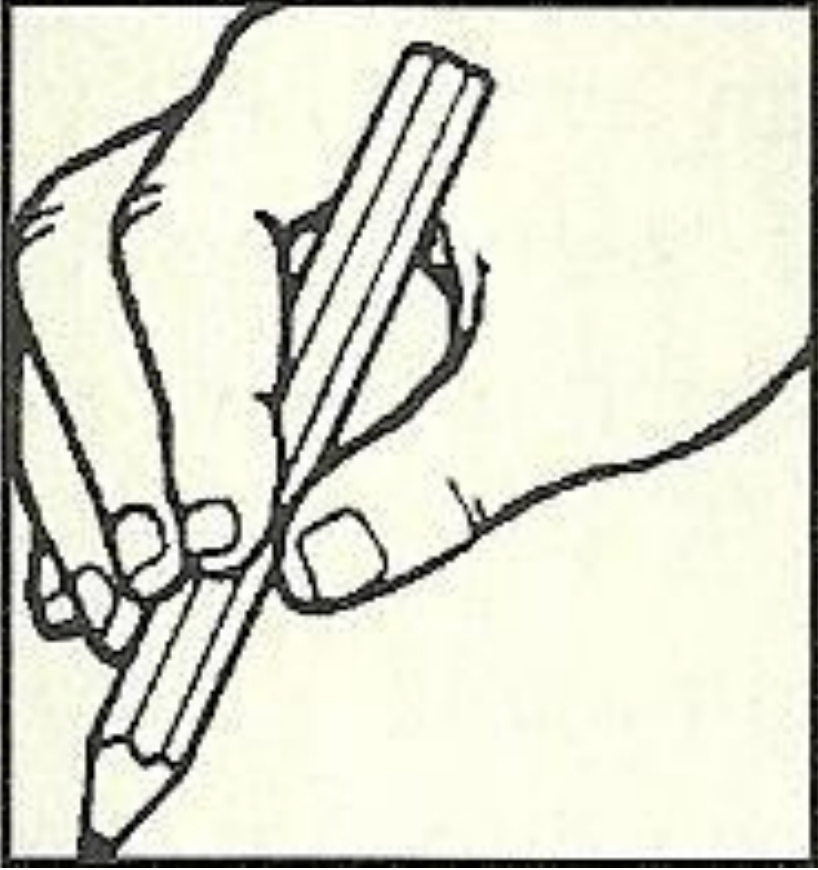
- ▶ Çocuk yazma aracını elini yumruk yaparak tutar ve kolunu hareket ettirerek çizer.
- ▶ Çizgiler başlangıçta rastlantısal ve kontrolsüzdür.

El Ayasını Yere Döndürerek Tutma (2-3 yaş)

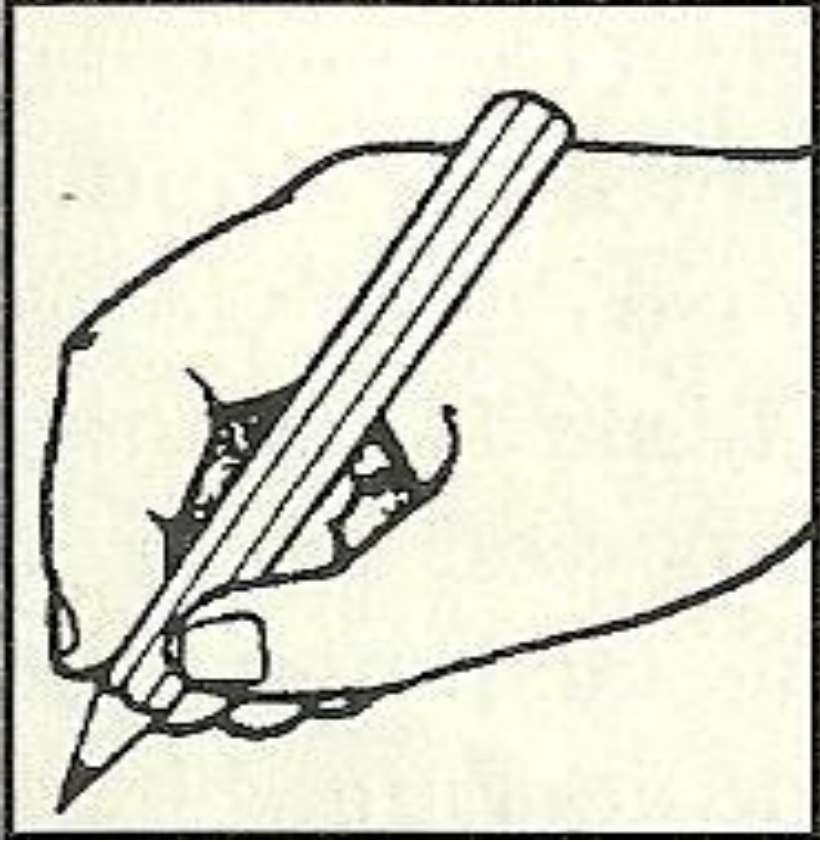
- ▶ Yazma aracı parmaklarla tutulurken ön kol bir birim olarak hareket ettirilir.
- ▶ Artan kas kuvvetine bağlı olarak elin ve kalem hareketlerinin kontrolü biraz daha fazladır.

Sabit Üç Yönlü Tutuş (3,5-4 yaş)

- ▶ Yazma aracı baş, işaret ve orta parmaklarla tutulurken el bir birim olarak hareket ettirilir.
- ▶ Yüzük parmağı ve küçük parmak sadece kısmen esnektir ve düzgün devinimler için istenilen dengeyi sağlayamaz.
- ▶ Bunun yanı sıra bilek hareketleri daha kontrollü ve düzgün yazma hareketleri sağlar.

Dinamik Üç Yönlü Tutuş (4,5-6 yaş)

- ▶ Dinamik üç yönlü tutuş yavaş yavaş gelişir.
- ▶ Baş parmak ve işaret parmağının uçları karşılıklı olarak çalışmalarına izin verecek ve aralarında dairesel bir ağ boşluğu oluşturacak şekilde hareket ederler.
- ▶ Bu pozisyon yazarken maksimum hız, esneklik ve düzgünlük sağlar.

Uygun Ağ Boşluğu Oluşturmayı Sağlayıcı Düzenlemeler Yaparken Kullanılabilecek Malzemeler

- ▶ Küçük ve tombul boya kalemleri
- ▶ Kısa ve küçük boya kalemleri
- ▶ Yumurta tebeşirler
- ▶ Kalem tutucular (grip)
- ▶ Üçgen kalem tutucu (en ideal materyal)
- ▶ Üzerinde bulunan şeritlerle kalemi tutma yerini hatırlatan kalemler
- ▶ Tutma yeri kille ya da oyun hamuruyla kaplanmış kalemler

Yönlendirme Etkinlikleri

- ▶ Küplerle inşa
- ▶ Boncuk dizme
- ▶ Şekil tahtası
- ▶ Çivi tahtası (pegboard)
- ▶ Şekil, renk, boyut sıralama tahtaları
- ▶ Bingo (tombala) gibi eşleme oyunları
- ▶ Kağıt mendil, peçeteden yapılan resimler
- ▶ Çekirdek, tohum, kibrit çöpü, pirinç mozaiği
- ▶ Küçük şeyleri eşlemek, sınıflamak, sıralamak
- ▶ Parmak kukla kullanarak hikayeler anlatmak
- ▶ Pipo temizleyicisi ya da yapışkanla (wax) kaplı sicimle harfleri ya da şekilleri yapmak
- ▶ Oyuncak bebekleri giydirmek
- ▶ Minyatür arabalarla oynamak

El-göz koordinasyonunu geliştirmeye yönelik etkinlikler

- ▶ Ayıklamak
- ▶ Küçük objeleri mutfak maşasıyla toplamak
- ▶ Çeker ambalajlarını açmak
- ▶ Delgeç kullanarak kağıt delmek
- ▶ Kalemtırışla kalem açmak
- ▶ Mantara çivi çakmak
- ▶ Cetvelle çizgi çizmek
- ▶ Kağıttan daha ağır materyalleri kesmek
- ▶ Bağıcıklı kartlarla oynamak
- ▶ Noktadan noktaya resim yapmak
- ▶ Giysi, havlu, kurulama bezi katlamak
- ▶ Düğme, fermuar, çitçit açmak kapatmak
- ▶ Kağıt katlama etkinlikleri yapmak

Yazı Yazma Sağaltımında Kullanılan Çok Duyulu Etkinlikler

- ▶ «Gökkuşağı yazma» Aynı harfi farklı renkler kullanarak kopyalama
- ▶ «Gökyüzüne yazma» harfleri havada yazma
- ▶ Renklendirilmiş ya da kabartılmış çizgili kağıtlara yazma
- ▶ Satırları kurumuş uhdan oluşan kağıtlar kullanma
- ▶ Harfleri parmakla pirinç ya da kum tepsisinde çizmek
- ▶ Öğrenci yazarken harfi şekli ile ilgili sözel betimlemeler yapmak
- ▶ El bileğinin güçlendirmek

Okuma

- Temel dil becerilerinden biri olan okuma, çizgi, harf ve sembollerin algılanmasıdır. Algılanan sembollere dikkati yoğunlaştırarak okunan kelime ve cümlelerde gerekli bilgiler seçilir. İşlenen bilgiler zihinsel süreçlerden geçerken sahip olunan ön bilgilerin de yardımıyla anlamlandırılır (MEB, 2005).

- Çocukların okuma-yazma becerisi ile ilgili bir hazırbulunuşluk seviyesine ulaşmaları ve istenilen seviyede bu beceriyi geliştirebilmeleri için bilişsel, fiziksel, sosyal ve duyuşsal açıdan gerekli bilgi ve becerilere sahip olmaları gerekmektedir. Ayrıca dilsel gelişim ve fonolojik farkındalık, çocukların okuma öğrenmeleri için gereklidir (Anthony ve Francis, 2005; Carrol, Snowling ve Hulme, 2003).

Ön Koşullar

- ▶ Okumaya karşı istekli olma,
- ▶ Sağlıklı olma,
- ▶ Görsel algı gelişimi (Görsel ayırma, birleştirme, şekil-zemin ilişkisi, dikkat),
- ▶ İşitsel algı gelişimi (İşitsel ayırma, işitsel dikkat, yönerge alma, kısa süreli işitsel hafıza),
- ▶ Psiko-motor becerilerin yeteri düzeyde gelişimi (El-göz koordinasyonu, lateralleşme, kas koordinasyonu),
- ▶ Kavramları ve sembolleri tanıma ve yeterli düzeyde sözcük bilgisi,
- ▶ Dili anlama ve konuşma, sözel ifade becerisi,
- ▶ Dikkat becerisi,
- ▶ Fonolojik farkındalık ve fonolojik hafıza

- Okuma işlevinin gelişebilmesi için çocuğun, harf bilgisi, kelime tanıma, algısal beceriler, fonolojik farkındalık, şifre çözme gibi becerilerinin gelişmesi gerekmektedir. Fonolojik farkındalık, işitsel uyaranları değerlendirme işlevinin bir parçasıdır (Karakelle, 1998). Fonolojik farkındalık okuma ile güçlü bir ilişkisi var olan, sesleri tanıma, birleştirme, ayırma, eksiltme, ekleme, ortak sesleri fark etme, kafiyeleri bulma gibi görevlerle ilgili bir beceridir (Anthony ve Francis, 200; Erdoğan, 2009).

- Fonolojik farkındalığın içerisinde, seslere ayırma, ses silme (kirpik- kirpi, çakıl-çakı vb. son ses çıktığında hala anlamlı olan kelimelerle yapılan egzersizler), ses harmanlama, kafiye tanıma gibi beceriler vardır. Sesleri ayırdıktan sonra hecelere ayırma da öğrenildikten sonra kelime tanıma bilgisi gelişmeye başlar. Okuma hızını etkileyen faktörler arasında varyansı en iyi açıklayan faktör, fonolojik farkındalıktır (Erdoğan, 2009).

- Fonolojik farkındalık, her sesin ağızdan çıkış yerinin farkında olmakla başlar; sesleri ayırt etme, kelimenin ilk ve son seslerini fark ve ayırt etme, kelimenin içindeki heceleri fark etme, kelimelerin içindeki kafiyeleri fark etme, cümlenin içindeki kelimeleri ayırt etme şeklinde özelden genele doğru ilerler (Anthony ve Francis, 2005; Beauchat, Blamey ve Walpole 2010; Ehri, 1989; Erdoğan, 2009; Hulme, 2005).

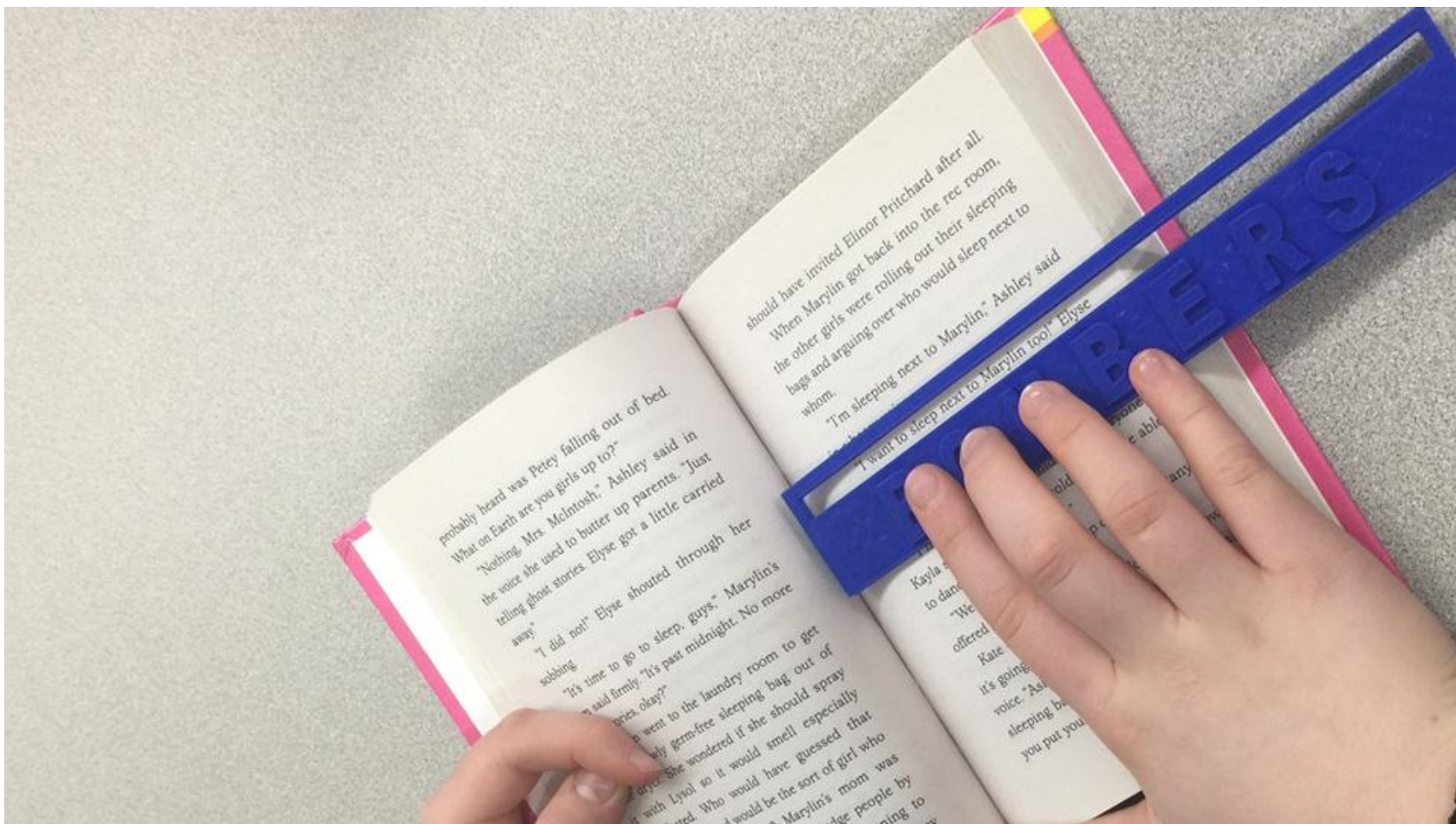
- Fonolojik hafıza ise bu sesleri kısa süreli hafızada tutarak ve zihinde birleştirerek kelimeleri söyleyebilme becerisidir. Okumayı seslerden başlayarak öğrenen çocuklar, sesleri okurlarken kelimenin sonuna geldiklerinde, kelime ile ilgili isabetli bir okuma yapabilmeleri için okudukları sesleri hafızalarında tutabilmelidirler (Bowey, 2002; Gough ve Tunmer, 1986; Hulme, 2005,2015; Melby-Lervåg, Lyster ve Hulme, 2012).

- ▶ Sesli okuma hızı, dakikada 60 kelimedenden 160 kelimeye kadar çıkmaktadır. Sesli ve sessiz okuma hızı ilk iki yıl eşit ilerlemekte, üçüncü yıldan sonra sessiz okuma hızı gelişmeye başlamaktadır.
- ▶ 1. sınıf sonu 50 kelime
- ▶ 2. sınıf sonunda 75 kelime
- ▶ 3. Sınıf sonunda 100 ve üzeri

Okuma Hataları

- ▶ Ekleme
- ▶ Çıkarma
- ▶ Atlama
- ▶ Tekrar okuma
- ▶ Satır atlama (Word de satır numarası Ekleme)
- ▶ Ters çevirme
- ▶ Telaffuz ve artikülasyon bozukluklarından kaynaklanan okuma hatalar

İçeriğin Sunulma Şekli Metin Hazırlarken

Font

- ▶ Düz yazı, Arial ve Comic Sans fontlarını tercih edin. Alternatif olarak Verdana, Tahoma, Century Gothic, Trebuchet
- ▶ Font büyüklüğü 12-14 punto olmalı. Bazıları daha büyük fontu tercih edebilir.
- ▶ Açık renk zemin üzerine (beyaz değil), koyu renkle yazılmış metinler oluşturun.
- ▶ Renk kör olanları zorladığı için yeşil ve kırmızı/pembe renk kullanmaktan kaçının.

İçeriğin Sunulma Şekli Metin Hazırlarken

Başlık ve Vurgu

- ▶ Altçizgi ve *italik* kullanmaktan kaçının. Sadece **bold** kullanın.
- ▶ **BAŞLIĞIN TAMAMINI BÜYÜK HARF YAPMAKTAN KAÇININ:** bunun okunması daha zordur.
- ▶ Başlık için, küçük harfle **bold** olarak daha büyük puntoda yazın.
- ▶ Kutu içine almak ve sınır çizgisi koymak etkili vurgu yapmak için kullanılabilir.

İçeriğin Sunulma Şekli Metin Hazırlarken

Düzenleme

- ▶ Sola yanaşık ve sağ tarafı serbest metin düzeni seçin
- ▶ Gazetelerde kullanılan gibi dar sütunlarla yazmaktan kaçının.
- ▶ Satırlar 60-70 karakterden daha uzun olmamalıdır
- ▶ Sıkışık satır ve yoğun paragraflar kullanmaktan kaçının
- ▶ 1,5 satır aralığı kullanmayı tercih edin
- ▶ Cümleye satır sonunda başlamaktan kaçının.
- ▶ Sürekli düz yazı kullanmaktansa madde noktası ya da numaralandırarak yazın.

İçeriğin Sunulma Şekli Metin Hazırlarken

Yazı Stili

- ▶ Kısa, basit cümleleri dolaysız tarzda cümleler kullanın.
- ▶ Yönergeleri net bir şekilde verin. Uzun açıklayıcı cümleler kurmaktan kaçının.
- ▶ Edilgen yapıdan ziyade etken yapı kullanın.
- ▶ Çift olumsuzluk bildiren ifadelerden kaçının.
- ▶ Kısa ve öz olun.

Kelime listeleri çıkarmalıyız

Doğru okuma, hızlı okumadan önce gelir. Okuma başarısı düşük olan öğrenciler doğru okumayı gerçekteşirmede, okuma başarısı yüksek olan öğrencilerden daha fazla zaman harcarlar. Hesaplamalara göre okuması zayıf olan bir öğrencinin bir kelimeyi kavrayabilmesi için o kelimeyle en az otuz beş kez karşı karşıya gelmesi gerekmektedir. Bu rakam başarılı öğrencilerin ihtiyacının aşağı yukarı üç katıdır (Gates, 1931. a: Akyol, 2005). Öğretmen, akıcı ve doğru okumanın gerçekteşirilmesinde anlam üniteleri halinde ve etkileyici bir tonla okumalıdır. Öğrencilerin okuma hataların titizlikler takip edilmelidir. Yapılan hatalara anında müdahale edilmelidir. Yapılan müdahaleler yerinde ve zamanında olmalıdır.

Kelime okuma çalışmaları ve dikkat alışmaları

- ▶ 3P kuralı (*Pause, Prompt, Praise - Duraksama, Yöneltime, Övme*)
- ▶ *Yanlış okuduğunda duruyor.*
- ▶ *5 saniye tekrar içinden doğru okumaya alışıyor.*
- ▶ *Yöneltime ip ucu verme- ilk heceyi okuma gibi*
- ▶ *Övme (geribildirim): ocugun dogru okumada pekiştirilmesi*

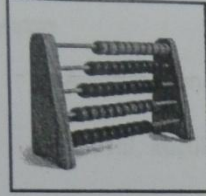
Doğru Okuma ve Okuma Hızı

- ▶ Yankılı okuma
- ▶ Satırđ önce Veli okuyacak Sonra çocuk. Kalemđ kelimelerin ortasına tutarak okuyacak. Çocuğun gözle takip ettiğinden emin olacak
- ▶ Eş zamanlı Okuma
- ▶ Yetişkin ile çocuk aynı anda senkronize okuma yapacak
- ▶ Kelime tekrar Yöntemi

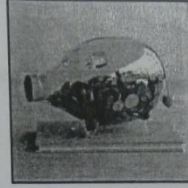
- ▶ Eksik harfleri ekleme ödevleri
- ▶ Ortak hece bulma
- ▶ Kelimelerin arasındaki boşlukların silinerek öğrencilerin bunları yeniden cümleye dönüştürmesi

Aşağıdaki kelimelerde ortak heceyi bulup altını çiziniz. İçinde aynı hece olan bir kelime türetin.

ABAKÜS

KUMBARA

.....

KULAKLIK

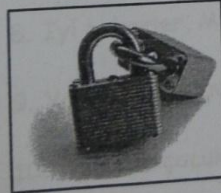

OĞLAK

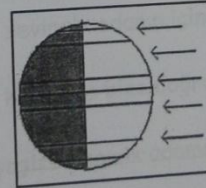

.....

KİLİT

EKİNOKS

.....

SAKIZ

YAZAR KASA

.....

Fonolojik Farkındalık

G-Ğ

▶ duy_u

▶ so_an

▶ en_in

▶ ya_mur

▶ böl_e

▶ dü_ün

▶ say_ı

▶ uy_un

▶ de_irmen

▶ en_el

▶ sa_lam

▶ bo_um

▶ do_mak

▶ so_uk

▶ zen_in

GEREKEN YERLERE NOKTA KOYALIM

17.7.2

saksagan	Selim	— sessiz
Sevim	— silgi	— sıyah
sıncap	— sinek	— sinema
soğan	— soğuk	— sarkı
tasıt	sekil	— seftali
— tatil	— taşıma	— tavsan
tursu	tunel	— uğultu
— ülkü	— ümit	— üçgen
— vıda	— yapışık	— yumuşak
— zürafa	zincir	— zeytin
opucuk	— küçük	— çiçek
çalışma	— çamaşır	— çarşaf
çekmece	— çeşme	— çerçeve
— çizgi	— çözüm	— corap
— çorba	— çözüm	— çuruk
— çünkü	— değişik	— dikis
— eğitim	— güneş	— indirim
— ödünç	— öğrenci	— öksürük
— öğün	— öküz	— örneğin
— paraşüt	— pisirmek	— pilic
— sözlük	— supurje	— sütçü
— yüzük	— yuzucu	— şimsek
— tilki	— tısort	— üşümek
	— uzuntu	

Karışık harfler

- ▶ ysndlaae
- ▶ zicv
- ▶ tepstaa
- ▶ rtpeeoihlk
- ▶ ulhva
- ▶ taanpk
- ▶ vrçeeeç
- ▶ ıask
- ▶ zeylbee
- ▶ üootbs
- ▶ eezcv

- ▶ şöüröhg
- ▶ ulgubr
- ▶ phütkünea
- ▶ veozlety
- ▶ tezeag
- ▶ alezemm
- ▶ orobd
- ▶ eenrtec
- ▶ şyesime

Karışık Kelimeler

- ▶ geldi çoktan tren.
- ▶ ılık içtim süt.
- ▶ kuşu kedi kovaladı.
- ▶ ablam geldi dün.
- ▶ böldüm ikiye elmayı.
- ▶ fren araba yaptı.
- ▶ pastayı süsledi babam.
- ▶ uzaklara kuş uçtu.
- ▶ elleri minicik vardı.
- ▶ kalabalık sınıf bizim çok.

Cümleyi kelimelerine ayırılım

- ▶ Hande anahtarını havuza attı.
- ▶ Ayşe evden çıkarken ödevini unuttu.
- ▶ Kedimiyavdedi aslan kükredi.
- ▶ Yeşil tişörtü yer düştü.

Kelime Hazinesi

- ▶ İlkokula başlayan bir çocuğun kelime hazinesi yaklaşık 1200 kelime civarı olmalıdır.
- ▶ Bu da 1 dk içinde durmadan rastgele 30 kelime söyleyebilmesi ile ölçülebilir.
- ▶ Sözlük Sözlük Sözlük
- ▶ Deyimler için Behiç Ak kitapları
- ▶ Pencere Sey yayınları- Figen Şen Kösem

DİKKAT EDİYORUM

DOĞRU OKUYORUM

Dikkatsiz Okuyanlar ve Karıştıranlar İçin

Hazırlayan
Dr. Figen Şen Kösem
Çocuk ve Ergen Psikiyatristi

MEB Müfredatına Uygun Hazırlanmıştır.

KOLAY OKUMA İÇİN KELİME TOMBALASI

Hazırlayan
Uzm. Dr. Figen Şen Kösem
Çocuk ve Ergen Psikiyatristi
www.cocukmarket.com.tr

DİL BECERİLERİ DİZİSİ

duy işit dinle kavra

**işitsel kavramayı
geliştirme
el kitabı**

- işitsel çözümleme
- işitsel dikkat
- işitsel çağrışım
- işitsel tamamlama
- işitsel ayırma
- işitsel şekil-zemin
- işitsel yön tayini
- işitsel bellek
- işitsel ardışık bellek
- işitsel birleşim

Yeşim Keskül Sercan

pencere-sey

www.oyuncakvekitap.com

▶ RESFEBE

Kitap Okuma Alışkanlığı

- ▶ Çok okumak ya da 20 sayfa okumak değil mutlaka etkinlikli okuma yapmak gerekiyor.
- ▶ Etkilesimli Kitap Okuma Aile ile birlikte okuma saatleri planlama,
- ▶ Oyuncaklı Kitap
- ▶ Kitabın resmini çizme

- ▶ Metne anlamsız kelimeler yerleştirme
- ▶ Karışık kelimelerden anlamlı cümle oluşturma
- ▶ Anahtar sözcüklerden scruble oluşturma
- ▶ Semantik boşluklar bırakma -zamirler
- ▶ Eksik hece koyarak onu tamamlamalarını isteme
- ▶ Metinde bazı kelimeleri kesip metnin altına koyalım ve çocukların bunları seçerek yerleştirmelerini isteme.
- ▶ Yarım cümle tamamlama

Okuduğunu Anlama

Görsel Okuma

- ▶ 3D kuralı
- ▶ Duygu
- ▶ Düşünce
- ▶ Davranış
- ▶ (durum)

- ▶ Görsel Okuma kartları
- ▶ Kelimeler

Selçuk Erdem

Okuduğunun - Dinlediğinin Resmini Çizme

- ▶ Masal Bu ya
- ▶ İnternette bulunabilecek öyküler
  - ▶ Radyo tiyatroları
  - ▶ Sesli Betimlemeli kitaplar

Bağlaçlar

- ▶ Bağlaçlarla cümle kurun
- ▶ Bağlaçları silerek öğrencilerin yerleştirmesini isteyelim.

Ve - bağlantı kurma

Çünkü - nedensel bağlantı

Ancak - karşıtlı bağlantı

Oysa - çelişkili bağlantı

Kadar -- karşılaştıma

- ▶ Ve
- ▶ İle
- ▶ Veya
- ▶ Örneğin
- ▶ Kısacası
- ▶ Böylece
- ▶ Ama-fakat
- ▶ Yani
- ▶ Başka
- ▶ Meğer
- ▶ Sanki
- ▶ Çünkü
- ▶ Oysa
- ▶ için

- ▶ Eğer
- ▶ Ya da
- ▶ Rağmen
- ▶ Üstelik
- ▶ Ancak
- ▶ Sanki
- ▶ Bu yüzden
- ▶ Halbuki
- ▶ Belki
- ▶ Zaten
- ▶ Önce sonra
- ▶ O sırada
- ▶ birlikte

Dikkatiniz ve Sabrınız için teşekkürler.